

EXPRESSART!

ExpressArt. Museu Portàtil va néixer el curs 2005-2006 com a projecte vinculat a la visita a les exposicions de la Col·lecció MACBA. L'objectiu d'aquest material és proporcionar recursos per treballar a l'aula qüestions i temàtiques diverses des d'un enfocament competencial i partint de l'art com a generador d'aprenentatges.

Al llarg dels anys el projecte té caràcter i uns usos propis que van més enllà dels continguts de les exposicions i que el validen com a recurs independent per a l'aula.

Amb *ExpressArt. Museu Portàtil* teniu l'oportunitat de conèixer i experimentar amb certes metodologies i tècniques que s'utilitzen en l'art a través d'una selecció d'obres i autors del fons de la Col·lecció MACBA; també podreu desenvolupar el vostre propi centre d'interès o un projecte transversal a l'escola.

ExpressArt. Museu Portàtil és un projecte del Museu d'Art Contemporani de Barcelona (MACBA)

Idea, disseny i realització:
Marta Berrocal Capdevila

Revisió i disseny gràfic:
Dani Medina

Amb el suport de:

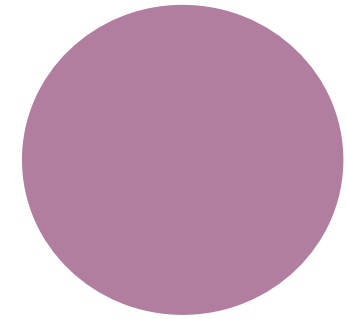
fundación
daniel & nina carasso
 bajo los auspicios de la Fundación de Franco

Per més informació: educacio@macba.cat

MUSEU
D'ART CONTEMPORANI
DE BARCELONA

QUÈ HI HA A LA CAIXA?

ELS OBJECTES

El calaix gran conté una sèrie de trenta objectes que estan relacionats directament amb algunes de les obres de la Col·lecció. A través de relacions més o menys complexes, depenent de l'edat de l'alumnat amb què treballem, es poden establir connexions entre un o més objectes de la caixa i les obres que es presenten a l'interactiu.

L'INTERACTIU

Al calaix amb tapa de fusta hi trobareu un CD-ROM que us permetrà veure algunes de les obres de 29 dels artistes que constitueixen la Col·lecció del museu. La informació està organitzada en tres blocs –imatges, artistes i obres– i s'acompanya de petites descripcions de les obres i biografies dels autors.

ELS CUBS

Al calaix petit hi trobareu un conjunt de quinze cubs de mides diferents i fets amb materials diversos. A partir d'una mateixa figura geomètrica es poden abordar aspectes com els materials que s'utilitzen en l'elaboració de certs objectes artístics, les qualitats de cada un d'aquests materials o les seves propietats físiques i matemàtiques.

LES BALES

La bossa negra que trobareu al calaix amb tapa de fusta conté cent bales de vidre amb el mateix diàmetre. Amb les bales i la seves infinites maneres de distribuir-se a l'espai, jugar-hi o atribuir-n'hi significats es poden desenvolupar activitats transversals i il·limitades que us recordaran la vostra pròpia hora del pati.

QUINES ACTIVITATS PODEU FER?

En aquest apartat oferim alguns exemples d'activitats que podeu fer a l'aula i que estan vinculades amb les vuit competències bàsiques del currículum. Són només exemples, ja que l'apropament a l'art no cal que es relacioni necessàriament amb els recorreguts curriculars. L'art permet establir noves relacions i dinàmiques a l'aula així com aprenentatges inesperats.

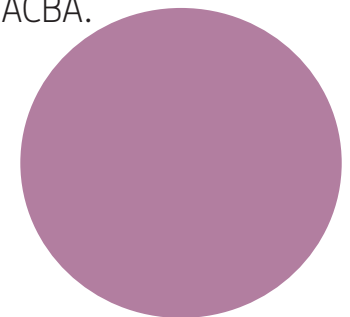
Algunes propostes les va plantejar l'autora del projecte; d'altres, s'han elaborat específicament per a la revisió del projecte que s'ha dut a terme durant el curs 2016-2017.

OBJECTES I SIGNIFICATS

Convideu l'alumnat a explorar el calaix dels objectes: partir de l'observació i l'exploració perceptiva, tàctil i olfactiva és sempre una bona manera de començar. Què en saben d'aquests objectes? Quins coneixen? Quins no? Com es poden agrupar? En què els fan pensar? Amb què es poden relacionar? Com es poden relacionar entre si?

Els objectes materials són una bona excusa per establir relacions amb el món que ens envolta i fins i tot per imaginar-ne de nous. Trobareu objectes que actualment potser no formen part de les vides dels alumnes (televisor analògic, fotos impreses en blanc i negre, postals). Podeu suggerir petites investigacions per esbrinar què són, per què ja no n'hi ha o com s'han substituït per d'altres. Podeu buidar la caixa i tornar-la a omplir amb objectes quotidians nous que responguin als significats que heu trobat anteriorment, agrupar els objectes per temàtiques que el propi alumnat trobi en comú o relacionar-los entre si i amb situacions o vivències particulars.

Podeu imaginar a qui pertany la caixa i escriure les idees que en surtin. Podeu parlar també de les capses d'art, des de Joseph Cornell i les seves capses surrealistes fins a Andy Warhol, Robert Smithson o Hans Haacke, que trobareu a la Col·lecció MACBA.

EXPLORAR LA COL·LECCIÓ MACBA

Amb la combinació dels objectes i de l'interactiu podeu esbrinar quins objectes estan amagats entre les obres de la Col·lecció del museu. Veureu que hi ha objectes que estan relacionats amb més d'una obra i potser fins i tot hi fareu associacions que ni els propis artistes han pensat.

L'interactiu és una excusa també perquè el professorat esbrini les raons i els processos pels quals cada un dels artistes va arribar a aquell resultat. En aquest sentit, l'interactiu pot servir per buscar altres informacions dels artistes que es presenten i ampliar el vostre propi catàleg amb artistes que treballen amb metodologies semblants.

PES, VOLUM I TEXTURA

El cub és una figura geomètrica clàssica i representa una de les formes arquitectòniques més simples i alhora més riques. Assegura la durabilitat de l'estructura, l'eficiència en l'ús de l'espai i té una aparença estètica. Molts dels objectes i espais que ens envolten s'hi ha inspirat. Exploreu l'entorn, dibuixeu el cub que amaga una taula, una maquineta de treure punta al llapis, l'edifici de l'escola. Measureu-ne les arestes, calculeu-ne el volum, exploreu els elements que comparteixen.

A través del cub podeu observar les qualitats i els tipus d'hexaedre; comparar, ordenar i agrupar els cubs de la caixa; descriure'n les qualitats i plantejar qüestions com ara la relació entre el pes, el volum i la densitat.

Podeu també disposar els cubs per l'espai i treballar la consciència espacial i a partir de descripcions amb els més petits (a sota de la taula, darrere del Kilian, a la dreta de la pissarra...) o amb la pràctica d'altres llengües amb els més grans.

EL CAMP DE LA BOTA I LA CADIRA ZAJ

Amb el treball a partir d'objectes concrets del calaix, com les fotos en blanc i negre i la cadira, podeu aprofundir en obres concretes com *El Camp de la Bota* d'Antoni Abad o la *Cadira Zaj* d'Esther Ferrer.

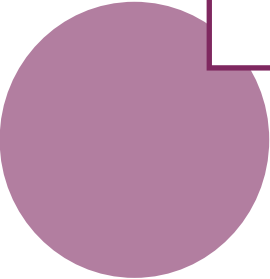
Si ja heu vist l'interactiu i heu relacionat les fotos amb l'obra d'Abad, amplieu el camp de relacions afegint més objectes a l'obra: un mapa de Barcelona, un pot amb sorra de platja, una pistola de joguina, una imatge del Fòrum de les Cultures del 2004... Cada grup d'alumnes pot investigar quina relació té cada un dels nous objectes amb aquest barri de Barcelona i amb l'obra d'Abad. Sovint les obres d'art conviden a reflexionar sobre la pròpia història i les transformacions de la nostra realitat més immediata. Segur que les descobertes dels alumnes es poden explicar amb nous objectes que ells mateixos afegeixen al treball.

Feu el mateix amb la cadira d'Esther Ferrer i ara tracteu de relacionar les dues obres. Quin impacte té cada una d'elles sobre l'espectador? En què s'assemblen? Què les separa? Quina relació tenien els dos artistes amb la ciutat?

QUÈ VOLEM APRENDRE?

De la mateixa manera que quan anem a un museu, passem lliurement per l'espai i decidim on parem i per què, presentem Expressart a l'aula sense gaires preàmbuls i negociem amb els propis alumnes què volen aprendre i com ho volen fer. Què els crida l'atenció de la maleta? Per on volen començar? Què poden aprendre amb cada un dels calaixos?

Un exemple de les possibilitats que té el recurs a tall de resum pot ser el següent:

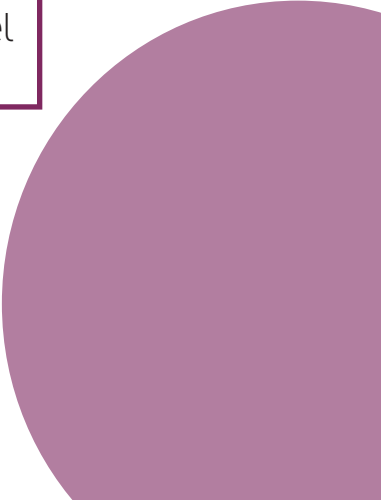
L'art contemporani i l'actualitat > objectes i interactiu
Quines obres de l'interactiu parlen de la ciutat? Quines ens fan pensar amb notícies actuals?

Els museus i la ciutat > interactiu, web del MACBA, visita al museu
Què hi ha als museus? Per què serveixen? Qui hi treballa? On s'amaga el que no s'exposa?

La geometria i les relacions grupals > cubs i bales
Com funcionen els grups? Podem escenificar un pentàgon? I un triangle? I si funcionéssim com un cub?

Històries i cultures que juguen > bales
Quants jocs de bales coneixem? Quines normes tenen? Per a què serveixen? A què juguem? A què juguen a l'altra punta del món?

Podeu formar petits grups a classe i dedicar un mes, dos o tres per fer una investigació que impliqui totes les assignatures. A partir del que plantejem, cada grup haurà d'extreure informació sobre el seu tema d'investigació fent ús del recurs.

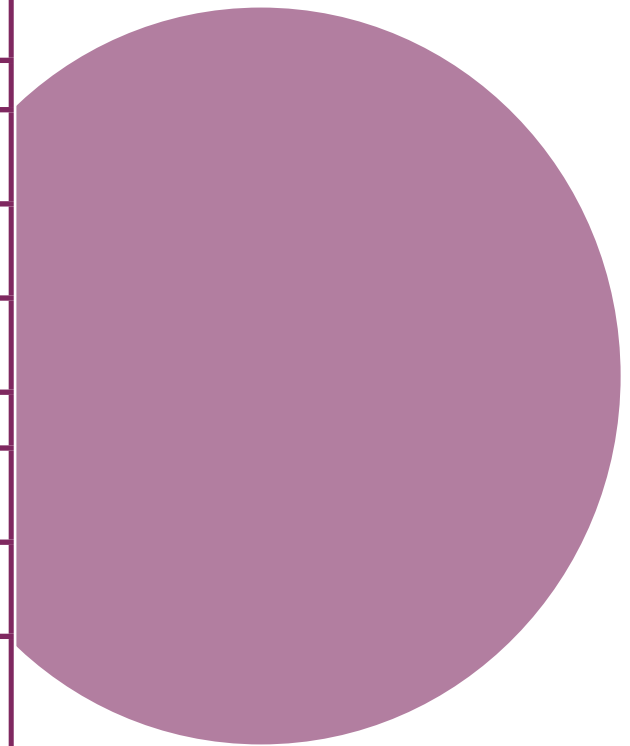
COM SÓN ELS OBJECTES?

El projecte *ExpressArt* disposa de diverses caixes. Tot i que totes tenen el mateix contingut, hi ha lleugeres diferències entre els exemplars de cada un dels trenta objectes, que descrivim a continuació. En alguns casos, incloem petites observacions que us poden ajudar a decidir si són idonis per utilitzar-los amb els vostres alumnes o no.

Mirall	És de veritat i es pot trencar si rep un cop o cau al terra.
Lletra	És de fusta. Podeu trobar qualsevol lletra de l'abecedari pintada amb un d'aquests quatre colors: vermell, groc, verd o blau.
Televisor	És una miniatura que es troba a les casetes de nines.
Fotografies en blanc i negre	Estan enganxades sobre un plàstic rígid de color blanc. Són fotocòpies d'una fotografia i d'un document reals.
Cadira	És de fusta i està protegida amb oli.
Reixeta de plàstic	Presenten petites variacions en la forma.
Soldadet de plàstic	Alguns porten fusell, altres bazuca, etc. Tots són blancs.
Sobre de llavors de pastanaga	És de veritat. Les instruccions i el nom estan escrits en anglès perquè s'han comprat a Austràlia. No l'obriu perquè es poden perdre les llavors. No són per plantar.
Sac de arpillera	Està fet com els que es fan servir per guardar patates, cereals i altres productes. És ple de grava.
Caixeta amb espirals de regalèssia	Les tapes de les caixes estan enganxades i no es poden obrir. No les forceu perquè es poden trencar.
Peça de trencaclosques	Cada peça és diferent i forma part d'un dels cinc trencaclosques iguals fets a partir d'una fotografia de la façana del museu.
Estampa de la Verge de la Mercè	Hi ha una oració al dors.
Mapa d'Espanya	És una còpia reduïda d'un mapa real antic de la companyia de viatges Hispania.
Envasos de plàstic en forma d'ampolleta	Són plens de pica-pica. Hi hem enganxat el tap i no es poden obrir. No els forceu perquè es poden trencar. Podeu trobar dues combinacions diferents de color: blau i taronja o verd i rosa. Se suposa que són envasos de detergent o productes de neteja.
Farcell de bitllets	No tenen valor real. Són com els que s'utilitzen en determinades religions per fer cerimònies funeràries, durant les quals els cremen. Van lligats amb una goma.

Cinta mètrica	Són iguals i totes de plàstic. Tenen dues unitats de mesura: centímetres i polzades.
Postals desplegable	Les imatges són de l'exterior i de l'interior del MACBA.
Ampolla de vidre	Cada ampolla du un missatge escrit en un paper, que en algun cas podria sortir de l'ampolla. Recordeu de ficar-lo a dins.
Tauleta de xocolata	Està feta de plàstic rígid. N'hi ha de dos tons: marró fosc (sense llet) i marró més clar (amb llet).
Xarxa	És un tros de teixit fet de cotó amb fils nuats que formen una retícula de malles rombals com les que s'utilitzen a la pesca.
Quars	Mineral del grup de la sílice, cristallitzat. Té una gran duresa.
Xapa	Porta un imperdible al darrere per poder penjar-la. Cal anar amb compte per no punxar-se.
Animals de plàstic	N'hi ha tres de diferents en cada compartiment. Segons la caixa podeu trobar un tigre, un lleó i un mico, o un elefant, un guepard i una girafa.
Cartes de jugar	N'hi ha dues de diferents, una de la baralla espanyola (bastos, ors, espases i copes) i una de la baralla francesa (piques, diamants, cors i trèvols). Cada carta és diferent quant a la numeració i al pal. Són de veritat.
Pilota de goma	Trobareu un d'aquests quatre models: de futbol, de tenis, de beisbol o de bàsquet.
Fitxa de dòmino	Cada fitxa té una numeració diferent.
Partitura	És la fotocòpia d'una partitura d'un llibre per fer exercicis amb flauta travessera.
Coixí	És de teixit de cotó, com els de veritat.
Escombra	Està feta de fibres vegetals naturals.
Flascó d'essència	És de vidre. El tap de rosca l'hem enganxat perquè no es pugui obrir. L'hem omplert amb aigua amb colorants alimentaris que imiten un perfum o una essència.

COM SÓN ELS CUBS?

Com passa amb els objectes, hi ha cubs que poden ser una mica diferents dels que es veuen a la fotografia. Aquests són els quinze cubs de materials diversos:

Pirita	Cada cub és diferent. La pirita és un material que cristal·litza formant cristalls cúbics, que de vegades creixen junts i donen lloc a les anomenades macles. Aquests exemplars en particular son de La Rioja.
Fusta	Tots són pràcticament idèntics. S'observen diferències en les venes i les anelles de creixement. Són de fusta de Flandes.
Plastilina	Tots són vermells però són diferents pel que fa a forma (irregulars) ja que estan fets a mà. La plastilina és una massa plàstica que s'utilitza per modelar i que pot tenir diferents composicions, que en determina la plasticitat, el color, la duresa, etc. No és comestible. Es pot deformar amb molta facilitat. Podeu manipular el cub per comprovar-ho, però torneu a donar-li després la forma cúbica.
Espuma flexible	Tots són pràcticament idèntics. S'observen diferències en les arestes i les cares. Estan tallats a mà i poden ser un mica irregulars. Són d'escuma de poliuretà, un plàstic resistent als dissolvents.
Marbre	Tots són pràcticament idèntics. S'observen diferències en el poliment de les arestes. Alguns són més irregulars o perfectes que d'altres. Són de marbre blanc de Macael (Almeria). El marbre és una roca d'origen metamòrfic que es compon principalment de carbonat de calci.
Metacrilat	El metacrilat és un plàstic de transparència igual o superior a la del vidre. És molt resistent a la intempèrie i als productes químics.
Cub de Rubik	Cada cub té un aspecte diferent, segons la posició de les cares. És un trencaclosques de colors tridimensional, mecànic, que va ser dissenyat per l'escultor i professor d'arquitectura hongarès Ernő Rubik el 1974. Són de plàstic. Cal evitar manipular les cares, perquè són poc consistents i es podrien desmuntar.
Alumini	Tots són pràcticament idèntics i els falten dues cares, de manera que són com un tub quadrangular. Són d'alumini, un metall pur no fèrric que es caracteritza pel seu color blanc grisós. L'alumini és poc dens i, per tant, molt lleuger. És difícil d'oxidar. Comercialment es pot adquirir en tot tipus de formats: planxes, tubs, perfils, etc.

Porexpan	Tots són pràcticament idèntics. El terme porexpan prové de nom comercial que es dona a una escuma rígida i lleugera de poliestirè expandit, un plàstic que és un bon aïllant tèrmic i acústic. No és resistent als dissolvents.
Vidre	Cada cub és diferent perquè està fet a mà. Es força irregular: un cub és un tetraedre, transparent i fràgil quan està fred, però pastós i plàstic en altes temperatures.
Ferro	Són pràcticament idèntics. S'observen diferències en el poliment de les cares i les arestes. Estan fets d'aliatge de ferro i carbó que és atret per l'imant. S'oxida amb facilitat.
Plàstic translúcid	N'hi ha de diferents colors. Estan formats per dues peces de plàstic translúcid en forma d'U que poden ser del mateix color o no. Les peces encaixen i formen un cub perfecte.
Suro	Tots són pràcticament idèntics. S'observen diferències en el poliment de les cares. El suro és la part externa de l'escorça de determinats arbres (en especial l'alzina surera), que està constituïda per un teixit molt lleuger, porós i impermeable.
Parafina	La parafina és una sòlid blanc i amb consistència cerosa, que està constituït principalment per hidrocarburs saturats. És un producte derivat del petroli. És força tou i es ratlla amb facilitat. En realitat és una espelma a la qual li hem tallat el ble.
Cartró ondulat	El cartró està fet de fibres vegetals i n'hi ha de moltes classes, dependent de la composició i de la seva finalitat. Aquest cub en particular està concebut com una capsa per guardar-hi coses, que es pot obrir i també desmuntar.

